

Varnost

- ⇒ Varnost ljudi je vedno pred zaščito lastnine.
- ⇒ Osebna zaščita: primerna obleka in obutev (npr. gumijasti škornji, pohodna ali delovna obutev), zaščitna maska in očala, rokavice, svetilka po potrebi.
- ⇒ Pri poplavi pazite na plesni, ki nastanejo že nekaj ur po poplavi in lahko škodujejo zdravju.

Prvi koraki

- ⇒ Izvedite pregled, analizirajte stanje in zberite vse možne informacije.
- ⇒ Določite in razmejite varnostna področja.
- ⇒ Poiščite prostore in uredite okolje kjer boste hranili in sušili predmete.
- ⇒ Organizirajte material in orodja.
- ⇒ Organizirajte pomočnike in razdelite odgovornost.
- ⇒ Popišite poškodbe, fotografirajte (pomembno tudi pri škodnih zahtevkih).
- ⇒ Določite prednostne naloge.
- ⇒ Dragocene predmete odmaknite s tal.
- ⇒ Upoštevajte varnost premoženja in zaščito pred krajo.

Prednostne naloge

Na terenu razporedite predmete v tri kategorije:

A - mokro, **B - vlažno** in **C - suho**

A - mokro: Mokre predmete čim prej (idealno je v 24 urah) pripravite za zamrzovanje ali za sušenje na zraku tako, da preprečite večjo škodo.

B - vlažno: Vlažne predmete sušite na zraku ali ročno obrišite z ustreznimi krpami, brisačkami itd.

C - suho: Suhe predmete prepeljite v ustrezne prostore.

Reakcijska veriga

zaščita

reševanje

razvrščanje

stabilizacija

transport

Ne ukrepajte prenehljeno!

Ostanite mirni!

Če ste v dvomih, pokličite in povprašajte strokovnjaka!

Zamrzovanje ❄️

- ✓ Zamrzovanje v primeru, če sušenja na zraku ni mogoče izvesti v 1-2 dneh od nesreče.
- ✓ Predmete morate zaviti v folijo ali zapakirati v odprte pvc vrečke.
- ✓ Ustreden material za izvedbo: PVC raztegljiva folija debeline najmanj 0,3 mm ali PVC vrečke.
- ✗ Ne zamrzujte: oljnih slik, keramike, stekla, kipe, lesa, slonovine, pergamenta!
- ⇒ Opazujte predmete.
- ⇒ Vedno pustite eno stran zavitega predmeta odprto za kroženje zraka.

Ročno sušenje 🧤

- ✓ Pred sušenjem preverite občutljivost predmeta na majhni površini.
- ✓ Brisanje izvajajte s tapkanjem in vpijanem vode - nikoli ne drgnite po površini na silo.
- ✓ Ustrezni materiali za ročno sušenje so: pivniki, karton, vatrane palčke, mehke vpojne tkanine, ki ne puščajo muck, kuhinjske brisače.
- ✗ Ne uporabljajte toaletnega papirja, ker prehitro razpade in barvastega ali potiskanega papirja oz. kartona.
- ⇒ Bodite previdni pri barvnih površinah (npr. slikah, kipih, grafikah, iluminiranih rokopisih, akvarelih, itd.).

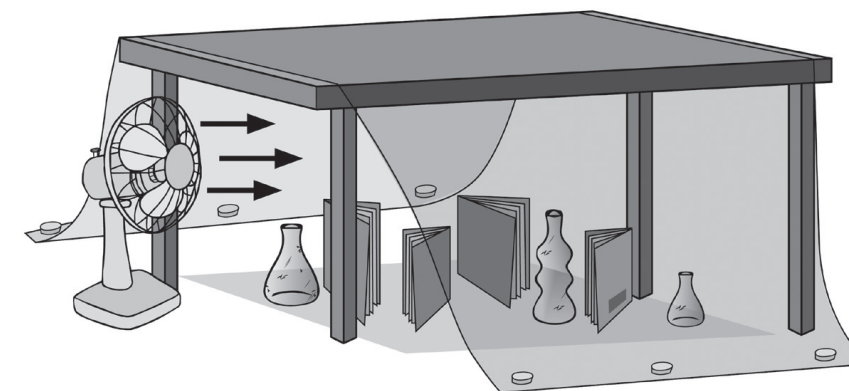
Sušenje na zraku ↑↑

- ✓ Izberite prostor, ki je suh, hladen in zračen.
- ✓ Idealna vlažnost prostora naj bo 50% Rh in temperatura 20°C.
- ✓ Ustreden material za izvedbo: vrhva za perilo, stojala za sušenje perila, pivniki, kartoni, vpojne blazinice in drugi materiali, ki hitro vpijajo vodo.
- ✓ Instrumenti za pomoč pri sušenju na zraku so: razvlažilci, ventilatorji, higrometri.
- ✓ Izberite hitrost sušenja kot je navodilo pri posameznih predmetih:
 - 3 počasno ⇒ sušenje z razvlažilcem
 - 2 normalno ⇒ sušenje z ventilatorji in razvlažilci
 - 1 hitro ⇒ sušenje z ventilatorji, vetrnim tunelom in v kombinaciji z ročnim sušenjem.
- ✗ Ne uporabljajte dodatnega vira toplote, saj s tem lahko pospešite rast plesni in dodatne poškodbe na predmetih.
- ⇒ Če je kovina vgrajena v objekt, naj se za sušenje uporabijo sušilci, da se zmanjša vlažnost.

Izpiranje

- ⇒ Če je možno za izpiranje uporabljajte destilirano vodo, razen pri predmetih, kjer je dopustno tudi izpiranje s tekočo vodo.

Zračni tunel

Priprava in stabilizacija

- ✓ Občutljivih površin se ne dotikajte (npr. barvnih in zaščitnih plasti, razpokanih površin...)
- ✓ Embalažo, nalepke, oznake in kose predmetov, ki so odpadli shranite v vrečke in jih označite.
- ✗ Predmetov ne nalagajte enega na drugega.
- ⇒ Da preprečite nastanek novih poškodb nosite predmete s pomočjo pomožnih konstrukcij.
- ⇒ Ustrezni materiali za pomoč: PE folija, najlonski in polisterski filci, gaze, pivniki, plastične vrečke, zobotrebeci, palčke, itd.
- ⇒ Z ventilatorji ali drugače omogočite kroženje zraka in s tem boste zmanjšali tveganje za razvoj plesni.

Transport

- ✓ Uporabljajte varne in prevozne poti.
- ✓ Krhke predmete je potrebno podpreti s pomožno konstrukcijo, da se prepreči dodatne poškodbe.
- ✓ Težje kose nosite v paru. Po možnosti se predmetov ne dotikajte.
- ✓ Ustrezni materiali: raztegljiva folija, folija z mehurčki, najlonski in poliestrski til, povoji iz gaze, brezbarvni karton, pvc vrečke, palčke za nabodala, zobotrebeci,...
- ✓ Ustrezni pripomočki: samokolnice, ročni vozički, škatle za pakiranje, različni zabojniki, mize na kolesih, plošče, trakovi, palate itd.
- ✗ V škatle ne polagajte mokrih predmetov in jih ne preobremenite.
- ⇒ Dotikajte se le statično stabilnih delov.
- ⇒ Če je mogoče, predmete premikajte in prestavljajte le enkrat.
- ⇒ Odpadle manjše kose shranite v pvc vrečke in označite od kje so.
- Bodite pozorni na kroženje zraka, saj se tako zmanjšuje možnost razvoja plesni.

Knjige | Dokumenti | Arhivsko papirno gradivo ❶❷❄️⬆️⬆️

- ✓ Med transportom naj predmeti ležijo.
- ✓ Previdno oblikujte deformirane knjige.
- ✓ Previdno in tesno zavijte predmete, ki jih nameravate zamrzniti.
- ✓ Če se odločite za zamrzovanje, notranji del knjige zavijte v raztegljivo PVC folijo ali plastično vrečko. Stranice pustite odprte.
- ✓ Umetniške tiske, usnje in pergamente hranite vlažne, dokler jih ne zamrznete. Zbirajte jih v ločenih transportnih posodah in se pri tem izogibajte pritiskom en na drugega.
- ✓ Med posamezne liste položite pivnike.
- ✗ Pergamenta in rokopisov ne izpirajte in ne sušite na zraku.
- ✗ Ne vlecite zlepljenih strani narazen.
- ✗ Ne zavijte v folijo skupaj preveč knjig/zvezkov.
- ✗ Izogibajte se stiku poškodovane površine.
- ✗ Zalepljenih strani ne razpirajte s silo.

Fotografije ❷❄️⬆️⬆️

- ✓ Dotikajte se izključno le robov fotografije.
- ✗ Fotografij ne zalagajte eno na drugo.
- ✗ Fotografij na kovini ali steklu ne zamrzujte.
- ⇒ Med transportiranjem naj površine ne pridejo v stik.
- ⇒ Če jih sušite na zraku razporedite predmete ločeno na površino s fotografskim posnetkom navzgor.
- ⇒ Sušenje z zamrzovanjem mora biti nadzorovano, posebna pozornost je potrebna med odmrzovanjem. Priporočamo da to izvaja usposobjena oseba.

Grafika in papir ❷❄️⬆️⬆️

- ✓ V primeru sušenja na zraku razporedite predmete ločeno na pivnik s tiskom/poslikavo obrnjenim navzgor.
- ✓ Če ni dovolj prostora, zložite velike liste pivnika med posamezne grafike (največ 10 predmetov).
- ✓ Redno menjajte pivnike.
- ✓ Liste ločite šele ko so ti popolnoma osušeni.
- ✗ Ne drgnite po izrisani površini.

Tekstil | Usnje | Pergament ❷👤⬆️⬆️❄️

- ✓ Razgrnite in pustite na vseh straneh predmeta veliko prostora, da zrak kroži.
- ✓ Namočene predmete premikajte na stabilni podlagi.
- ✓ Krive ali zvite predmete sušite ravno na vpojni površini npr. pivniku.
- ✓ 3D predmete podprite z vstavljanjem zmeškane najlonske tkanine.
- ✗ Ne sušite na direktnem soncu.
- ✗ Ne vlecite ali obtežite pergamenta, ker bo postal prosojen.
- ⇒ Pergament po ❸ zamrzovanju sušite počasi in kontrolirano. Zapakirajte ga ločeno in ustrezno označite. Priporočamo da to izvaja usposobljena oseba.

Filmsko gradivo | Negativi | Diapozitivi ❷⬆️⬆️

- ✓ Negative odstranite iz ovoja. Pazite, ker se lahko vlakna zalepijo z želatinastim premazom.
- ✓ Diapozitive dajte iz okvirjev, razen zalepljenih na steklo.
- ✓ Ne odvijajte zvitkov filma, pustite jih vlažne in jih nesite v ustrezen laboratorij.
- ✗ Ne pustite, da se zvitki filma posušijo.
- ✗ Ne dotikajte se površine filma, diapozitiva,...

Optični nosilci podatkov | CD | DVD ❶❷👤⬆️⬆️

- ✓ Osušite predmete na zraku (brez brisanja in drgnjenja) in jih ne izpostavljajte direktni sončni svetlobi.
- ✓ Suhe polžite v škatle.
- ✓ Hranite jih pokonci na suhem in hladnem prostoru.
- ⇒ Pri CD-jih je stran z nalepko najbolj občutljiva.

Videokasete ❷👤❄️

- ✓ Previdno odstranite umazanijo, pogojno lahko tudi obrišite.
- ✓ Kaseto dajte iz ovoja in jo na zraku posušite na vpojni tkanini.
- ✓ Zamrzovanje izpeljite samo v sodelovanju z usposobljenim konservatorjem-restavratorjem.
- ✗ Mokre videokasete ne vlagajte v predvajalnik.

Vinilne plošče ❶❷👤⬆️⬆️

- ✓ Odstranite ovoje in embalažni material.
- ✓ Umazanijo sperite z destilirano vodo.
- ✓ Osušite z mehko krpo, ki ne pušča muck in sicer krožno v smeri urinega kazalca, ne drgnite, da ne poškodujete žlebičev.
- ✓ Sušite pokončno na stojalu.
- ✗ Vode iz pipe ne uporabljajte, saj lahko pusti ostanke apnenca v žlebičih plošče.
- ✗ Pri vinilnih ploščah, ki so bile izdane pred letom 1970, za čiščenje ne uporabljajte alkohola.

Slike na platnu ❷👤⬆️⬆️

- ✓ Odstranite okrasni okvir, platno naj ostane pritrjeno na podokvir.
- ✓ Velike formate sušite pokončno, majhne ležeče.
- ✓ Slike položite na vpojne krpe, katere do osušitve redno menjavajte.
- ✓ Zadnjo stran slike osušite s pivnikom. Pivnik previdno potisnite pod letvice lesenega podokvira.
- ✓ Menjavajte vpojne krpe in spremljajte dogajanje na sprednji strani slike.
- ✗ Na pritiskajte na površino.
- ✗ Ne dotikajte se površin kjer opazite pokanje, luščenje in odpadanje slikovnih plast.

Steklo | Keramika ❶❷👤⬆️⬆️

- ✓ Odstranite umazanijo z destilirano vodo.
- ✓ Stabilizirajte votle predmete pred transportiranjem (npr. s peskom, vato, najlonsko tkanino).
- ✗ Stekla in keramike ne smete zamrzniti.
- ⇒ Če je predmet zlomljen, posamezne predmete označite in shranite v vrečko z mehurčki.
- ⇒ Pozorni bodite na vodotopne material npr. lepila, saj lahko povzročijo nestabilnost predmeta.

Kipi iz gline in mavca ❸👤⬆️⬆️

- ✓ Sušite počasi na zraku, brez direktnega izpostavljanja direktni sončni svetlobi.
- ⇒ Glina in mavec se ob stiku z vodo zmečkata.
- ⇒ Zaradi občutljivosti materiala razmislite kje se bo predmet sušil in ga po možnosti premikajte samo enkrat.
- ⇒ Mokri predmeti iz gline in mavca so izjemno občutljivi.

Kamniti kipi ❶❷⬆️⬆️

- ✓ Osušite z mehкими krpami, ki ne puščajo muck.
- ✗ Kamna ne zamrzujte.
- ⇒ Voda lahko ogrozi stabilnost predmeta, bodite pozorni.
- ⇒ Pazljivo ravnejte s kovinskimi vezmi, ki lahko rjavijo.

Les ❸👤⬆️⬆️

- ✓ Les sušite zelo počasi, po možnosti od znotraj na ven (npr. pri pohištvu).
- ✓ Predale pustite v pohištvu.
- ✗ Ne zamrzujte ali sušite s toploto.
- ⇒ Bodite pozorni na premaze, poslikave,...
- ⇒ Preverite stabilnost lesa. Utrdite nestabilne vezi.

Kovina ❶👤⬆️⬆️

- ✓ Umazanijo odstranite s tekočo vodo.
- ✓ Površino previdno osušite z mehko vpojno krpo, ki ne pušča muck.
- ✗ Na predmetih iz kovine ne sme stati voda, saj to lahko povzroči rjavenje.
- ✗ Ne dotikajte se obarvanih delov dokler predmet ni suh.
- ⇒ Če je kovina vgrajena v objekt, naj se za sušenje uporabijo sušilci, da se zmanjša vlažnost.

Predmeti iz kosti, slonovine, školjk ❸👤⬆️⬆️

- ✓ Površino previdno osušite z mehko vpojno krpo, ki ne pušča muck.
- ✗ Ne zamrzujte ali sušite na vročini.
- ✗ Ne dotikajte se obarvanih delov dokler predmet ni suh.

Vrsta sušenja: ❄️ = zamrzovanje | 👤 = ročno sušenje | ⬆️⬆️ = zračno sušenje || Hitrost sušenja: ❶ = hitro | ❷ = normalno | ❸ = počasno